

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XI.

BARCELONA 31 DE JANER DE 1888

NÚM. 111.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis 1'50 pessetas al any.—Número sol 25 céntz.
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totes las comunicacions, y en la llibreria de Verdager.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

En virtut de la elecció parcial reglamentaria efectuada lo dia 3 de Desembre de 1887, la Junta Directiva pera l' any 1888, ha quedat constituïda del modo següent:

PRESIDENT: D. César August Torras.
VICE-PRESIDENT: D. Pelegrí Casades y Gramatxes.
TRESORER: D. Carles García y Vilamala
VOCALS: D. Bonaventura Renter,
» » Pere Santamaría,
» » Joan A. Tusquets,
» » Ignasi Melé,
» » Francesch Rogent.
SECRETARI 1.er: D Joan Pons y Massaveu.
» 2.^{on}: » Antoni Palau.

Per acort de la Junta Directiva 's fa present als Srs. Socis, que la inauguració de la anunciada *Exposició de fotografias d' assumptos referents á Catalunya y antich reyalme d' Aragó*, tindrà lloch lo dia 4 del vinent Febrer, en los salons de la «Lliga de Catalunya,» consignantse en

las papeletas d' invitació las horas hábils pera visitarla així com la durada de la meteixa.

Barcelona 26 de Janer de 1888.—*Lo Secretari 1.er*, JOAN PONS Y MASSAVEU.

TORN DE CONFERENCIAS

Febrer 24.—Ressenya de la forsa, resistencia, agilitat y destresa del home.—D. Ignasi Melé.

SESSIONS Y EXCURSIONS

Febrer 17.—Sessió preparatoria de la visita á St. Pere de las Puellas y St. Agustí Vell.—Lectura de la Memoria de la excursió de Gerona á Núria, per D. Alfred Gaza.

» 19.—Visita á St. Pere de las Puellas y St. Agustí Vell.

SOCIS ENTRATS EN LOS MESOS DE DESEMBRE Y DE JANER

RESIDENTS

- D. August Cortés y Bartra.
- » Hernán Cortés y Bruguera.
- » Andreu Basté y Ferrer.
- » Lluís Tey y Mas.
- » Joseph E. Puig.
- » Marian Tresserra.
- » Angel Guimerá.
- » Joaquim de Gispert.

DELEGATS

- D. E. Contamine, á Paris.
  - » Miquel Prettig Bruno, á l' Alguer.
  - » Esteve Bolasco, » »
  - » Joan Vitelli y Simon, » »
  - » Joseph Frank, » »
  - » Miquel Ugo, » »
  - » Enrich Sanjust, á Cállor.
-

EXCURSIONS

(*Extracte*).

VISITA Á LA IGLESIA PARROQUIAL DELS SANTS JUST Y PASTOR, (oficial),
20 Novembre 1887.

Assistència dels senyors Renté, Pons, Palau, Valls (A), Llopis, Fina y Támarao.

Los esmentats socis efectuaren la visita á la parroquial Iglesia dels Sants Just y Pastor, essent rebuts per lo Reverent senyor Rector, lo Arxiver de la Comunitat y lo I. Sr. President de la Obra.

Examinat lo emplacament y bonas proporcions del temple actual, perfecte exemplar del art ojival en lo sigle xiv, aplaudiren, com es degut, las modernas pinturas policromas ab que fou decorat pels Srs. Mirabent y Ribó; sas prehuadas vidrieras antigas en l' ábside; y l' únich encara que notable tipo dels antichs retaules de las capellas, qual es lo de St. Felú y Sta. Creu.

Respecte al retaule major, obra del any 1816, encara que rich per sos materials, deploraren los excursionistas que per son estil y proporcions no correspongués á las demás parts de la bonica iglesia, ohint llavors del Sr. Rector frases molt llausangeras que fan esperar no será perduda la primera ocasió pera substituirlo per un altre més propi y de millor estil.

Fou llegida tot seguit la antiga lauda de Witiza, fill de Teodoret, del sigle x; y vistas las picas pera l' aygua beneyta, se notá que una d' ellas era gòtica y de bon estil, y las altras duas notables exemplars del estil bisantí.

Las aranyas de bronze procedents del convent de St. Francesch, la trona de pedra ab esculpturas del Renaixement, y la gran lauda de la sepultura dels Beneficiats, foren també vistas de passada; y tot los confirmá en que dita iglesia era digne de particular estudi.

Obert l' Arxiu de la Revda. Comunitat, foren manifestadas als excursionistas diferentas antiguitats, y entre ellas, un bossí del paviment de la antiga cripta; duas taulas del retaule major gotich del sigle xvi; curiosos llibres d' inventaris y altres documents; tot molt ben aconduhit en duas petites cambras, una d' ellas Sala de Juntas, ab bonas cadiras de baqueta.

En lo cos del campanar solament comensat, vejeren la nova Sala de la M. I. Obra, decorada ab moltíssim gust, tenint sobre la taula de la Presidencia un bonich Crucifix de marfil ab peu de cristall de roca. Allí 's parlá de la historia y prerrogativas de la iglesia de St. Just; s' esmentaren las catacumbas prop d' ella comensadas á descubrir; y per tots fou reconeguda la molta antiguitat de la referida iglesia y lo notable de sos privilegis, entre los que 's con-
tan, lo dels pactes de la batalla concertada, lo jurament dels jueus y lo testament Sacramental, actes que debian virificarse tots, en lo altar de St. Feliu y Sta. Creu.

Ultimament, per lo Sr. Rector 'los fou manifestada la preciosa Custodia del Corpus, facsimil modern de la treballada en lo sigle xv, destinada avuy á reliquiari dels Sants Just y Pastor, essent tan magnífica obra d' orfebreria, celebrada, com era degut, per son exquisit mérit.

Eran las sis de la tarde quan los excursionistas donaren per acabada la visita, despedintlos ab la major amabilitat, los esmentats Srs. Rector, Arxiver y Obrer.

EXCURSIÓ Á MONTMANY, (oficial) 27 Novembre 1887.

Assistencia dels Srs. Cardona, Castellet, Carreras (F.) Palau y Casades.

Se sortí d' aquesta ciutat á las 8 h. 15 m. del matí ab lo tren de Sant Joan de las Abadessas envers La Garriga; ahont s' hi arribá á las 9 h. 5 m.

Ab un guía, préviament llogat, després d' haverse proporcionat quelcóm de recapte en La Garriga emprenguén á peu la marxa cap á Montmany, seguint carretera de Vich amunt, fins trobar lo torrent de *can Valls*, que baixa dels serrats de Montéu-gas. Deixant aquí la carretera, pujaren á la via-férrea, quasi al peu meteix de la ombrívola font de la *Enrabiada*; admirant al poch rato lo magnífich pont de ferro de *can Palau*, que á una altura de 21 metres salva lo pas del Congost. Entraren ben tost en lo pás d' aquesta riera, enclós entre los grans macissos de las montanyas de Santa Margarida, Socaus y enesprats rampeus del Tagamanet y del Plá de la Calma, de E. á N., y per los estreps del

Puiggraciós, lo ensinglat Bertí y Plá de la Gárga á la part de S. O. Fins passat lo Figueró seguiren la via, fentse cárrech dels atrevits viaductes y ponts sobre 'l Congost y carretera de Ribas, lo túnel del Figueró y 'ls considerables desmunts que deixan al descobert las graníticas entranyas d' aquells serrats; no cridantlos menys l' esment la frisoa corrent de la riera, saltant inmensas rocas que destorban arreu son pas, escarnint sa remor los enrogits síngles que com muralla titánica tancan per l' indret de tramontana la estreta vall.

Passat lo kil. 14 (desde Granollers) deixaren la via,—havent caminat una hora justa desde La Garriga,—enfilantse cap á las serras de Montmany, en direcció S. O. per lo camí del *Bach*, casa que 's troba aviat passantse al peu d' ella, pera rependre la pujada, tot vorejant lo fondo torrent del Prat, que ab prou feynas deixan ovirar los pins y alzinas que vesteixen la vessant. Los claps de vegetació que á dreta y esquerra del camí trobavan feyan aquét molt delitós, vorejantlo durant bona estona espessa muralla d' esbarsés y arrengrerada pollancreda. A la altra part del torrent, á la dreta, s' oviran los pelats soleys de Sta. Eugenia, sobtada vessant despullada del bosch que la vestía antiguament, així com de la vinya que hi fou plantada anys enrera, arrapantse ara en l' aspre rocam algunas oliveras. A mida que anavan pujant, descubrian més extensió de las amuralladas singleras de Bertí, de tó cendrós; limitant l' espay, per la part de ponent, los enlayrats graus d' aquella serralada, mentres al darrera s' alsava la ardidá cima del Tagamanent, ab l' inextricable pá de las montanyas de Socaus, que domina, caracterisadas per lo tó vermellós de son rocam.

A mida que 's vá guanyant la costa, los recosos murallams que tancau lo torrent del Prat, ván acostantse, fins formar un petit reclin de síngles, aplomats uns damunt del precipici, altres despresos del macís de la montanya, primparats y apunt d' estimbarse; produhint sorprenent efecte, al fons de la estreta recolsada, una cascata, dita lo *Salt del Prat*, qual blanquíssima aygua sembla una cinta de plata que 's despenya dintre d' un esquey, estant aquell racés hermozejat per espessa vegetació, amantellant sos aplomats rocams grans matas d' éura. Se deturaren lo temps pre-

eís pera tráuren una fotografia lo Sr. Castellet y un dibuix lo Sr. Carreras, prosseguint després lo camí. Pujaren lo grau desde ahont se despenya 'l saltant, trobantse tot seguit dalt meteix de de la cascata, aixamplantse allavors lo paissatge al ésser al *sot del Prat*, que 'l forman á la dreta las vessants del Grau, á la esquerra lo serrat del Castell, tancant lo fons las serras de Bertí. Feixars de conreu forman com una grahonada en l' ayguavés de las montanyas, blanquejanthi algunas casas. (*Cal Xicu, cal Micaló, Prat de Baix* y de *dalt* etc.) A 11 h. 15 m. arribaren á *cal Andreu*, petita casa á la part de la soleya, ahont los arreglaren la minestra ab la vianda que 's portaren desde La Garriga.

Havent dinat, á la 1 h. 30 m., emprengueren novament la caminada, dirigintse cap á mitjorn, envers la parroquia de Sant Pau de Montmany. Baixaren per entre 'ls feixars de *cal Andreu*, fins al torrent, y salvant lo gual, enfilaren la pujada de la serra, plantada de bosch de pins y alzinas; ben tost passaren pel costat de casa *Prat de Baix* decantantse allavors cap á Ponent pera guanyar la carena de la serra. D' alt d' ella hi há 'l *pla de la Creu del Romani*, á qual extrém N. E. s' alsan los enderrochs del castell, encimbellats en un turonet. Se tragué d' aquell una vista y un dibuix per los dits senyors Castellet y Carreras. Poch de notable tenen las ruinas de dita construcció de la Etat mitjana, quedant reduhidas á uns trasts de mur que tancan un reclós en qué s' hi notan las divisions á flor de terra, d' uns aposentos. Lo demés resta amagat per un embalum de pedruscalla y herbatge.

Desde ell se descubreix un bonich panorama sobre 'l Congost y montanyas que vigilan tota la encontrada, fent bó de veure la extesa de boscos que vesteixen tot aquell indret, contrastant ab la verdor dels pins y de las alzinas, lo tó torrat de las secas fullas dels roures y la gran florida de las brugas, gatasas y romanins, barreiant llurs colors *rosat, groch y moradench*. Se gosa de la vista, desde 'l punt en que 's trobavan, d' una gran part del desolat *Plà de la Calma*, dels serrats de Coll-formich, plá de Montcau y las costas de Sant Segimon, blanquejanthi algunas escampadas casas.

Baixaren al ubach fondal del Romaní, estimbantse á sos peus lo sot del Uyá, rublert de boscos, que s' enfilan per las ve-

ssants del Puig del Pollancre (pich del Puiggraciós), y per las allargadas estribacions del Bertí y d' aquell serrat, quals últims rocams besan las ayguas del Congost.

Com perdudas en aquellas estretas valls, enclosas per las montanyas ahont temps enrera s' hi cassava 'l sanglá, quan cubrian los ayguavessos centenáris boscos, tapant tot camí espessas brollas, se veuhen *la Rovira, can Pere Mestre, can Romani, can Pussa, can Oliveras* y la iglesia ab la rectoria de Montmany. Per un estret coll s' ovira al lluny un clap del Vallés y part de las serras de la Costa, ab la mar al fons del horizó.

A las 3 h. menys 15 m. arribaren á la iglesia, que res conté de notable, sent un senzill edifici del sigle xvii, ab portada del últim sigle. En l' interior observaren alguns retaules barrochs. Res més pogueren veure per quan lo Sr. Rector se trobava fora en aquells moments.

Retornarem cap á La Garriga, vorejant á mitja vessant, lo pich del Pollancre, aprop lo Santuari de Puiggraciós; obrintse pas lo camí entre 'ls boscos de *can Oliveras*, grandiosa pagesía que 's domina á vol d' aucell al fons de la vall. Malgrat las grans talladas que en aquells s' han fet—en una d' ellas arribant á 17000 quintars de fusta,—encara ne quedan bonas estesas. Després d' ells, entraren en la estreta vall del *Bach*, comprimida per soptadas serras, en qual fons s' hi escorra un torrent, venint despulladas las fortas vessants d' aquellas dels antichs boscos que donaren nom á dita encontrada, arrapantshi penosament la vinya. Esbarriadas arreu s' oviran algunas casas, com las del *Buguet, cal Sunyé y cal Oliveró*, formant un petit aplech las del serrat d' Ocata, que per Ponent tanca l' amagat reclós de puigs que forman lo *Bach*. Més avall, y acabat un revól, s' ovira La Garriga, y per la part de N. E. tornaren á veure á sa esquerra las serras de Santa Magarida.

Entraren, ja quasi al plá, en las ben cuydadas vinyas de *can Murull*, seguint pel costat del torrent que passa al peu d' aquesta bonica casa, trobant aviat la riera del Congost, qual marge dret seguíren entre los canyars, albas, verns y hortas que la vorejan; dirigintse cap á la estació del camí de ferro, per la vía, després de traspasar la riera per una passera de pedras. A tres quarts de cinch prengueren lo tren que baixa de Vich, poguent sorprendre

una admirable posta de sol. A las 7 h. 15 m. eran ja de retorn á aquesta ciutat.

NOVAS

Han sigut cedita á la ASSOCIACIÓ los objectes y obras següents:

Per Mossen Joan Segura, Pbre, delegat á Sta. Coloma de Queralt: *Historia del Santuari de Sant Magí*, pel propi donador, premiada en lo certámen de la Joventut Católica de Barcelona, en l' any 1887, Barcelona 1887. Per lo Centre Catalá de Sabadell: *Manifest*, documents complementaris, Sabadell 1887. Per D. Eduart Castellet: duas fotografías de monuments de St. Cugat del Vallés. Per D. V. B. y S.: una colecció de 5 *goigs*. Per D. Pelegrí Casades: *Goigs* de St. Llop, Bisbe, que 's cantan en sa ermita de Dos-Rius. Per la Excma. Diputació provincial de Barcelona: *Presupuesto ordinario de gastos é ingresos de la provincia de Barcelona para el año económico de 1887 á 1888*, Barcelona 1887. Per la Juventud Católica de Barcelona: *Certámen Catalanista*, corresponent als anys 1886 y 1887, Barcelona 1886 y 1887. Per D. Olaguer Miró, delegat á Manresa: una fotografia del claustre del convent de las Caputxinas. Per D. E. Rossich: una fotografia del castell de Cardona. Per la Societatea Geográfica Romana: *Dictionar geografic al Judetului tutova*, de Petru Condrea, Bucuresci 1887. Per lo Iltre. Sr. D. Joseph Miquel: imprompta d' un fermall ó placa del sigle XIII. Provenient de l' excursió á Solsona: una colecció de 5 *goigs* y varis fragments de cuars. Per D. C. A. Torras: 2 *goigs*. Per la Universitat de Coimbra: *Anuario de Universidade de Coimbra*, anno lectivo de 1886 á 1887, Coimbra 1887. Per D. Joseph Puiggarí: 4 fotografías de diferents punts de Pedret. Per D. Narcís Arrufó: un grabat representant la aparició del Sant Angel de la Guarda en la present ciutat, en l' any 1398. Per D. Joseph M.ª Vidal: uns *Goigs*. Per D. Joan Pons y Massaveu: *La colla del carrer*, del propi donador, Barcelona 1887. Per D. F. Carreras y Candi: una colecció de dibuixos. Per D. Joseph M.^a del Bosch-Gelabert: *Guideta*, novela de costums, per lo donador, Barcelona 1887. Per D. A. Valls y Vicens: *Reseña Histórica del Santuario de Ntra. Sra. del Hort*, escrita per lo Dr. D. Joan Corominas, Pbre., una medalla de dit Santuari; dos exemplars de *Goigs*; y una capsa de fusta contenint fòssils y cristalisacions. Per D. Alvar Campaner: *Crónica Mayoricense*, noticias y relaciones históricas de Mallorca desde 1229 á 1800, per lo propi donador, Palma de Mallorca 1881.